

Tuberkulóza – staronový problém evropských populací

Diplomová práce se zabývá tématem, které je v současnosti opět velmi aktuální, neboť zhruba od 90. let se ve vyspělých zemích Západní Evropy tuberkulóza znovu šíří, navzdory dřívějším tvrzením, že z lékařského hlediska je tato zákeřná choroba ve vyspělých evropských zemích zvládnutou nemocí a bude do konce tisíciletí vymýcena resp. eradikována. Autorka se zabývá tímto onemocněním nejen z pohledu demografa, ale zahrnuje do své práce i velmi zasvěcené informace o tomto onemocnění z pohledu medicíny, popisuje historii šíření onemocnění v souvislostech ekonomického vývoje a globalizačních trendů světové populace a pozornost věnuje i současným plánům a snahám světových i evropských zdravotnických institucí eliminovat výskyt tohoto onemocnění ve světě. Přes široké pojetí tématu vznikla práce jako celek vyvážená, kde však je demografické analýze a její regionální aplikaci dopřáno dostatek prostoru. Autorka pracovala na své diplomové práci velmi zodpovědně. Samostatně a iniciativně přistupovala k získávání a zpracování dat, s úspěchem se zhostila problémů s neúplnými nebo málo podrobnými údaji, neváhala oslovit předního odborníka na problémy tuberkulózy, MUDr. Bártů, s ním konzultovala odborné otázky a získala řadu informací medicínského charakteru.

Práce má z formálního hlediska všechny požadované náležitosti a tématu odpovídající strukturu. Po úvodu s vytyčením cíle práce a pracovních předpokladů následují informativní a přípravné kapitoly - uvedení do problematiky nemocnosti, diskutováno je vymezení studovaného regionu. Kapitola týkající se zdrojů dat je poněkud stručná a má své logické pokračování na začátku analytické demografické kapitoly, toto oddělené zařazení je však vzhledem k charakteru zpracování opodstatněné. Podrobně je zpracována metodická kapitola obsahující popis jednoduchých ukazatelů nemocnosti a úmrtnosti, ale také složitějších analytických postupů; jsou použity metody obvyklé pro regionální analýzy - srovnávací analýza na základě standardizované úmrtnosti a dalších ukazatelů nemocnosti i metody vícerozměrné statistiky (regionalizace je provedena pomocí shlukové analýzy). Je zde uveden způsob konstrukce dvojvýhodných úmrtnostních tabulek, použitých ke komparaci věkové struktury a konstrukce hypotetických úmrtnostních tabulek vydělujících z výpočtu úmrtí na tuberkulózu, jež byly použity ke kvantifikaci významu úmrtnosti na tuberkulózu v hodnotě naděje dožití při narození. Prezentována je též metodika, používaná Světovou zdravotnickou organizací při odhadech nemocnosti.

Poslední, z pohledu analýzy „přípravnou“, je kapitola pojednávající přímo o tuberkulóze - podrobně o výskytu, formách, diagnostice, léčení a dohledu či kontrole.

V pořadí čtvrtá kapitola je zaměřena na vlastní demografickou analýzu. Je uvedena typologií zemí evropského regionu zpracovanou pomocí shlukové analýzy, podle níž se země rozdělily do 4 (původně 5) regionů, jež byly dále zkoumány. Největší část kapitoly pak tvoří komparativní analýza nemocnosti a úmrtnosti v jednotlivých regionech a v jejich zemích; postupováno je podle jednotného schématu, takže velké množství informací je podáno přehledně, komentáře a závěry jsou stručné, ale výstižné, množství dat je zpracováno v přehledných grafech a tabulkách. V každém regionu je vybrán jeden stát jako reprezentant, pro který je analýza podrobnější (Česko, Slovensko, Litva Rusko).

Poslední kapitola je deskriptivní, seznamuje s existujícími současnými projekty a plány pro snížení výskytu tuberkulózy v jednotlivých regionech světa, podrobněji jsou popsány programy pro Evropskou unii, prezentovány jsou stručně nejnovější výsledky výzkumu tuberkulózy. V závěru práce jsou v odpovídajícím rozsahu zjištěné výsledky shrnuty a posouzeny z hlediska pracovních předpokladů a cílů práce.

K práci nemám závažnějších připomínek. Autorka se při analýze nedopouští chyb a neopomíjí žádné důležité aspekty, svého zkoumání. Zjištěné skutečnosti o nemocnosti a úmrtnosti na tuberkulózu uvádí v kontextu mezinárodní situace i poměrů v jednotlivých zemích a samostatně je hodnotí. Po formální stránce je práce zpracována velmi pěkně, našla jsem jen několik drobných nepřesností či překlepů. Také formální úprava textu dobře zvládnuta, jen u některých tabulek mohlo být lepší formátování (vycentrování údajů pod příslušným údajem hlavičky u tab. č. 18-21), na dvou místech „přetekly“ vysvětlivku ke vzorcům nebo poznámky k obrázku na další stranu (s. 27, 33), v příloze bych pro přehlednost zařadila dendrogram shlukování za tab. 9, která s ním souvisí.

Předložená práce svým obsahem čtenáře zaujme, také proto, že je jazykově celkem dobře zvládnuta, množství údajů uváděných v textu nepřesahuje únosnou míru. Vlastní analýza i komentáře zjištěných skutečností prokazují, že se autorka zorientovala v teoretických otázkách nejen demografických, dokázala je dobře aplikovat, zvládla dosti složitou organizaci dat i využití cizích pramenů, umí si vytvořit vlastní názor.

Diplomovou práci Jitky Markové považuji za velmi kvalitní a samozřejmě doporučuji k obhajobě.